

สังคมอุดมคติ

อุดมคติ :

จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี
ความงาม และความจริง ทางใดทางหนึ่งที่มนุษย์
ถือเป็น เป้าหมาย แห่งชีวิตของตน

สังคมอุดมคติ :

หมายถึง

สังคมที่มนุษย์มีความสุขที่สุดที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้น
แต่ก็ไม่สามารถจะบรรลุถึงได้จริง

สังคมอุดมคติปรากฏทั้งโลกตะวันออกและตะวันตก
จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ที่มาของสังคมอุดมคติ

- ตำนานปรัมปรา ตำนานเทพ
- สภาพที่มนุษย์อยู่ตามธรรมชาติมีความบริสุทธิ์ คุณธรรม และความสุข
- ปรัชญา
- เศรษฐกิจ
- การเมืองและประวัติศาสตร์
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สังคมอุดมคติสะท้อนอะไร

- ข้อจำกัดและปัญหาของสังคมที่มนุษย์เผชิญอยู่
- องค์ความรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ รัฐ ความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์ กฎของการพัฒนาการทางสังคมและประวัติศาสตร์
- ความใฝ่ฝันและจินตนาการของมนุษย์แต่ละยุค

ตัวอย่างสังคมอุดมคติทางโลกตะวันตก

- สวนสวรรค์เอเดน (Eden)
- นิทานพื้นบ้านเยอรมัน
- อุดมรัฐ (The Republic) ของ Plato
- Utopia ของ Sir Thomas More
- The New Atlantis ของ Sir Francis Bacon
- สังคมคอมมิวนิสต์ ของ Marx และ Engels

The Garden of Eden with the Fall of Man (c. 1615) Rubens and Jan Brueghel the Elder.

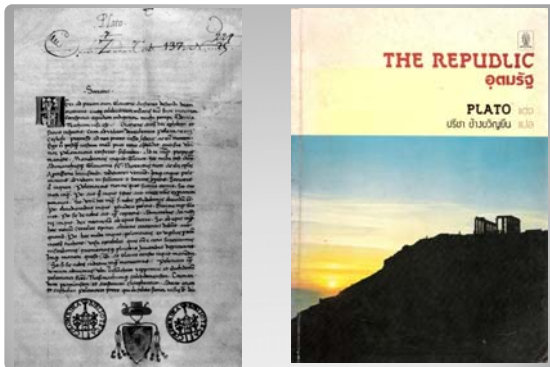

นิทานพื้นบ้านเยอรมัน
- Schlaraffenland

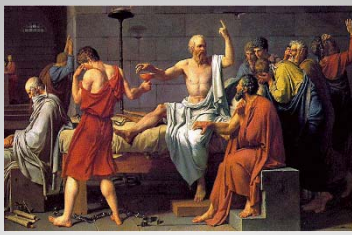
Plato
(427 - 347 BC)

The Republic (อุดมรัฐ / The Plato's Republic)

Plato ผิดหวังในระบบประชาธิปไตยของนครรัฐเอเธนส์
จึงต้องการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความยุติธรรม

"The Death of Socrates" by Jacques-Louis David (1787)

Plato ยึดในรากฐานความคิด **คุณธรรมคือความรู้**
เชื่อว่าการสร้างระบบรัฐเพื่อให้เกิดชีวิตที่ดี

- การเมืองเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญ
- ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการแบ่งงานกันตามพลังหลักที่มีอยู่ในตัวคน

คุณธรรมในอุดมรัฐ

- ปัญหาหรือเหตุผล - ผู้ปกครอง (ราชาปราชญ์)
- ความกล้าหาญ - นักรบ
- ความอดทน - สามัญชนทั่วไป
- ความยุติธรรม - ทุกชนชั้น

นักปกครอง

ต้องเป็นคนดี มีความรู้ มีเหตุผล
และที่สำคัญต้องมีคุณธรรม คือมีจิตใจสูง
ยึดมั่นความถูกต้องในการดำเนินชีวิต
บุคคลที่ว่าเป็นได้แก่ **นักปราชญ์** เท่านั้น

นักปกครอง

มีอำนาจสูงสุด กำหนดนโยบายสูงสุดของรัฐ
และนโยบายอื่น ๆ เพื่อนำความเจริญรุ่งเรือง
และความสงบสุขมาสู่ประชาชน

นักรบ : ดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

สามัญชน : ประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามที่รัฐกำหนด
โดยพิจารณาความถนัด
และความเหมาะสมเป็นรายบุคคล

การจะมีรัฐสมบูรณแบบ ต้องให้ **การศึกษา** แก่ประชาชน
เป็นอันดับแรก ทั้งความรู้และอบรมจิตใจ
(กายบริหาร / ดนตรี / ศิลปะ)

เด็กเป็นสมบัติของรัฐ และอยู่ในการดูแลของรัฐ

ชนชั้นผู้ปกครองใช้ระบบคอมมิวนิสต์สำหรับทรัพย์สิน
และครอบครัว เพื่อหลีกเลี่ยงธรรมชาติใฝ่ต่ำ
ที่จะขัดขวางการทำหน้าที่ของตน

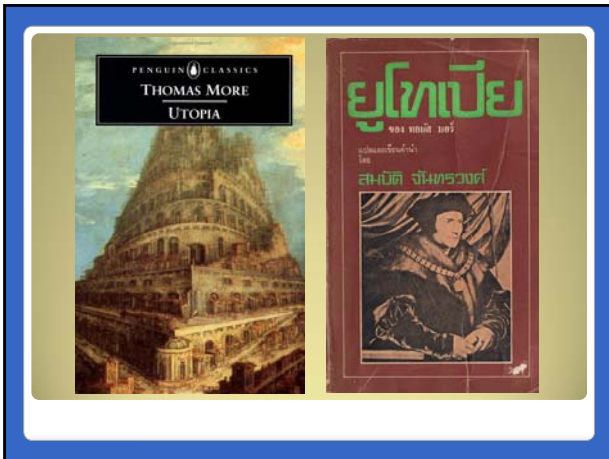
ส่วนพลเมืองทุกคนต้องยอมสละผลประโยชน์ส่วนตัว
เพื่อประโยชน์ของรัฐ ต้องจงรักภักดีและปฏิบัติตามคำสั่ง
ของรัฐ เพื่อให้รัฐมีความมั่นคง
ทั้งภายใน - ภายนอก

ยุโรปในศตวรรษที่ 15 - 16

- การก่อตัวและการพัฒนาของรัฐ
- การต่อสู้เพื่ออำนาจโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม
- มนุษย์ควบคุมชะตากรรมของตน
และสามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า
- การขยายตัวของการค้า การแสวงหาดินแดนใหม่

Sir Thomas More
(1478 - 1534)

Sir Thomas More

- อัครมหาเสนาบดีในพระเจ้าเฮนรีที่ 8
- นักมนุษยธรรมนิยมผู้เคร่งศาสนาคาทอลิก
- ต่อต้านการใช้อำนาจที่ผิดของกษัตริย์
ไม่พอใจการขยายตัวทางการค้า – การผลิต
ที่ทำให้ชาวบ้านว่างงาน กลายเป็นขโมย / ขอลาน
- ไม่พอใจทลงโทษทางกฎหมาย

ได้รับอิทธิพลมาจาก *The Republic*

และ **ขบวนการมนุษยนิยม (Humanist Movement)**

[ซึ่งย้าศักยภาพ ความสามารถ คุณค่าของมนุษย์
และความพยายามจะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์
ให้ดีขึ้น]

ยูโทเปียเป็นข้อเสนอที่มีชื่อเสียงที่สุดของ Humanist
Movement

Utopia แปลว่า **ไม่มีที่ไหน**

ยูโทเปียเป็นเกาะมีท่าเรือที่เหมาะสมแก่การค้าขาย มีนครอยู่
ห้าสิบสี่นคร สร้างตามผังเดียวกัน

อะมะโรวี เป็นนครหลวง

แต่ละนครจะส่งผู้อาวุโส

ที่ฉลาดที่สุดไปประชุมร่วมกัน

ปีละครั้ง มีภาษา ขนบประเพณี

กฎหมาย อย่างเดียวกัน

นครอะมะโรวี

ยูโทเปียเป็นสังคมเกษตรกรรม
ผู้คนมีชีวิตอุดมสมบูรณ์
มีบ้านและสวนขนาดใหญ่
หลังบ้าน เป็นสวนที่มีประโยชน์
และสวยงามยิ่ง

- การทำงานในเมืองและชนบทสลับกันทุก 2 ปี
- ทำงาน 6 ชั่วโมงต่อวัน
- สตรีได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุรุษ
- ทุกคนได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การศึกษา การรักษาพยาบาลเท่าเทียมกัน แต่ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว

การพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งที่ทำให้สติปัญญาหรือจิตใจดีขึ้น เช่น การฟังปาฐกถา การอ่านหนังสือ การทำสวน ฯลฯ

อบายมุขเป็นเรื่องต้องห้าม (โรงเหล้า โรงโสเภณี บ่อนการพนัน ฯลฯ)

- ศาสนามีเพื่อความสงบและอยู่คู่กับรัฐ, ชันดิธรรมทางศาสนา มีการนับถือพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว
- มองสงครามว่าเป็นสิ่งเลวร้าย
- การมีทหารเป็นไปเพื่อป้องกันผู้รุกราน
- ใช้ระบบติดสินบนศัตรู เพื่อให้ไม่ให้อริกรานยุทธเปี้ย

ชาวยูโทเปียเห็นว่า ความหรรษาเป็นเรื่องน่าอาย
เครื่องประดับทั้งหลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นทาส
ไม่เห็นคุณค่าของทองคำหรืออัญมณีต่าง ๆ

คุณธรรมได้แก่การดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ
ขจัดความหยิ่งตามหลักศาสนาคริสต์ ซึ่งมอร์ติโอว่า
เป็นบ่อเกิดของความชั่วร้าย

ยูโทเปียเป็นข้อเสนอการปฏิรูปสังคมของ Humanist
ที่มีชื่อเสียงที่สุด

Francis Bacon (1561 - 1626)

New Atlantis
(พิมพ์ 1627)

รัฐ **เบนซาลेम** บนเกาะห่างไกลในมหาสมุทรแปซิฟิก
มีความเป็นอยู่ที่ดี อุดมสมบูรณ์

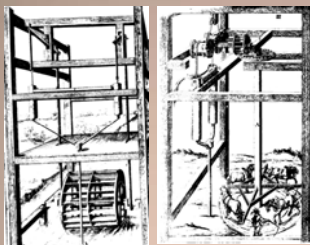
เน้นเรื่องสุขภาพ การปลูกสมุนไพรเพื่อรักษาโรค
และนำรูปสุขภาพให้ผู้คนมาดู

มีบ่อน้ำ น้ำพุ แหล่งน้ำลักษณะต่าง ๆ สวน
สวนสาธารณะ บริเวณอนุรักษ์ต่าง ๆ (พืช สัตว์)

Salomon's House

สถานที่ศึกษาทดลองทางวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ
แสง - เสียง - น้ำหอม - เครื่องจักรกล - คณิตศาสตร์ ฯลฯ
และส่งข่าวมายังส่วนที่เหลือของโลก

Salomon's House

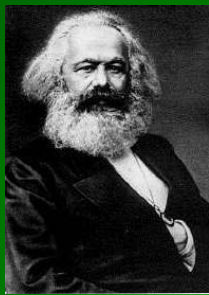
เป็นแรงบันดาลใจให้เกิด
สถาบันวิทยาศาสตร์ใน
อังกฤษ คือ **ราชบัณฑิตย
สมาคม (Royal Society)**
แห่ง **London** ในปี 1662

แนวคิดสังคมนิยม

Utopian Socialist

ต้องการแก้ไขความไม่เป็นธรรมของสังคมทุนนิยม
ชนชั้นกรรมาชีพประสบความทุกข์ยาก
เพราะถูกเอาเปรียบจากนายทุน

แนวคิดสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์

Karl Marx (1818 - 1883)

Friedrich Engels (1820 - 1895)

The Communist Manifesto (1848)

Das Kapital (1867)

- ให้ภาพพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน
เสนอวิธีทางพร้อมจุดหมายต่อต้านระบบทุนนิยม
แบบการค้าเสรี / สำนักคลาสสิก
- การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพเพื่อล้มล้างสังคมทุนนิยม
- จากเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพสู่สังคมที่ปราศจากชนชั้น
(สังคมคอมมิวนิสต์)
- ปัจจัยการผลิตและทรัพย์สินเป็นของส่วนรวม
เอาจากแต่ละคนตามความสามารถของเขา
และให้แกทุกคนตามความต้องการของเขา

ตัวอย่างสังคมอุดมคติทางโลกตะวันออก

- โลกพระศรีอารีย์
- แนวคิดของ เม่งจื๊อ
- แนวคิดของ จวงจื๊อ

โลกพระศรีอารีย์

ภาพ : จิตรกรรมสมุดไทย (สมุดข่อย) เรื่องพระมลัย ตอนพระศรีอริยเมตไตรยบรมโพธิสัตว์
เสด็จลงมาอาวยานมีธการกระทำสักการบูชาพระจุฬามณีเจดีย์สถาน

โลกพระศรีอารีย :
ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์

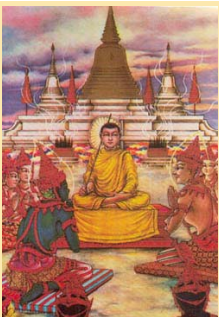
พระศรีอารียเมตไตรยจะเป็นพระพุทธเจ้า
 ลำดับต่อจากพระโคตมมะ
 ปรากฏในวรรณกรรมพุทธศาสนา เช่น
 ไตรภูมิพระร่วง
 พระมาลัยคำหลวง
 ตำนานธรรมิกราช

การปฏิบัติเพื่อโลกพระศรีอารีย

การปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า
 การสะสมบุญบารมี
 อาณิสสจากการฟังเทศน์มหาชาติในวันเดียว
 (พระเวสสันดรบำเพ็ญทานบารมี)
 การเอื้อเฟื้อในสังคมไทย - การอยู่อย่างมี
 ความหวัง

ความเชื่อเรื่องพระศรีอารีย

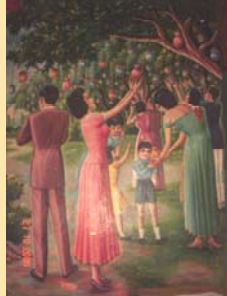
แพร่หลายในพุทธศานิกายเถรวาท – มหายาน
 อย่างพม่า ลาว ลังกา / จีน อินโดนีเซีย

ลักษณะของโลกพระศรีอารีย

คนรูปร่างเสมอกัน ปราศจากโรค
ไม่มีคนพิการ อายุยืน ผู้คนมีเมตตาจิตต่อกัน
ปราศจากโจรผู้ร้าย อันตรายจากสัตว์ร้าย
บ้านเมืองอยู่ใกล้กัน ภูมิประเทศเป็นที่ราบ
พืชผลมีบริบูรณ์ ข้าว น้ำ หนม
แก้วแหวนเงินทองเครื่องประดับมีเกิดเอง
อย่างมาก

เม่งจื๊อ (Meng Tzu หรือ Mencius 371 - 289 BC)

เลือกใส่คำสอนของขงจื๊อ

เม่งจื๊อเห็นตรงกับอริสโตเติลว่า

“มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง”

(มนุษย์เป็นสัตว์สังคม)

มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วเป็นคนดี แต่ต้องอาศัยการศึกษา

และความเมตตาจากผู้นำปกครอง มนุษย์จะพัฒนาตนเองได้เต็มที่
ในรัฐหรือในสังคมเท่านั้น

รัฐเป็นสถาบันทางศีลธรรม และผู้ปกครองรัฐ
ควรเป็นผู้นำที่ทรงคุณธรรม ซึ่งก็คือ **นักปราชญ์**

ถ้าผู้ปกครองขาดคุณธรรมของความเป็นผู้ปกครองแล้ว
ประชาชนมีสิทธิถอนชอบธรรมที่จะปฏิบัติ และเลือกผู้ปกครองขึ้นใหม่

การกินดีอยู่ดีของราษฎรเป็นสิ่งสำคัญ
เม่งจื๊อ เน้นความเสมอภาคของการครอบครองที่ดิน
มีการแบ่งที่ดินให้แก่แต่ละครอบครัวทำนา
และนารวม (Public Field) ที่ทุกคนทำร่วมกัน
และส่งผลผลิตให้รัฐ

จวงจื๊อ

(Chuang Tzu 369 - 286 BC)

อิสรภาพ (freedom) เน้นมุมที่สะท้อนวิถีชีวิตจีนที่ต้องการความ
เป็นส่วนตัว แสวงหาความวิเวก เรียนรู้ความพอดี และมุ่งสลัด
พันธนาการรูปแบบต่าง ๆ ด้วยปัญญา

การปกครองที่ดีที่สุด คือการไม่ปกครอง
และรัฐบาลที่ดีที่สุด ก็คือการไม่มีรัฐบาล

ปล่อยให้มนุษย์อยู่กันอย่างอิสระ
เพื่อมิให้สูญเสียธรรมชาติที่แท้จริงไป

แรงบันดาลใจจากสังคมอุดมคติ

- การปฏิรูปสังคม
- การใคร่ครวญเกี่ยวกับบทบาทของวิทยาศาสตร์
ต่ออนาคตของมนุษย์
- คุณภาพชีวิตของมนุษย์
- การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า
- “ความไม่สิ้นหวัง” หรือเป็นความหวังของมนุษยชาติ

ภาพสะท้อนสังคมอุดมคติกับความจริง

- การดำรงชีวิตของปัจเจก
- การอยู่ใต้การปกครองของรัฐ
- การเป็นพลเมืองของโลก

การดำรงชีวิตของปัจเจก

- ปัจจัยพื้นฐาน (อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่ ยารักษาโรค)
- ความสะดวกสบาย
- สภาพแวดล้อมที่ดี
- ความสุขทางจิตใจ
- วิทยาศาสตร์กับคุณภาพชีวิต

การอยู่ใต้การปกครองรัฐ

- ความเสมอภาค / เสรีภาพ
- ระบบเศรษฐกิจ กฎหมายที่เป็นธรรม
- จริยธรรมของผู้ปกครอง / ผู้อยู่ใต้การปกครอง
- การศึกษา
- ความปลอดภัย / มั่นคง
- การอยู่ร่วมกันโดยสันติ

การเป็นพลเมืองของโลก

(จากแนวคิดหลายแนว ทั้งตะวันตกและตะวันออก)

- ความเป็นพลเมืองสากล
- การอยู่ร่วมกันโดยสันติ
- การเห็นความสำคัญของธรรมชาติ